

OŚWIECENIE

literatura

SŁONIK

gabinet terapii dysleksji

www.slunik-terapia.pl

Ignacy Krasicki

Bajki, np.:

„Szczer i kot”

Autor zastosował zabieg maski, by ośmieszyć wady ludzkie. Utwór opowiada o szczurze, który siedząc na ołtarzu, chwalił się przed swoim rodzeństwem, że jest kadzony- chwalony, zatem skupia na sobie uwagę.

W tym czasie zarozumiałego szczura porwał kot, a następnie udusił go.

Morał - ostrzeżenie przed zarozumiałstwem i nadmierną pychą.

„ Ptaszki w klatce”

Młody czyżyk, pytał starszego (uwięzionego w klatce), dlaczego ten płacze? Dziwiło go to, bo przecież było mu wygodnie. Nie zadowalało to starego czyżyka. On wolał wolność, niż niewolę. Ważniejsza dla niego była swoboda, niż wygody w klatce.

Morał - pochwała wolności, krytyka wygodnictwa.

Ignacy Krasicki

Satyry

„Do króla”

Autor w przewrotny sposób wskazuje na wady szlachty. Podmiot liryczny to typowy Sarmata.

Wymienia wady, które posiada obecny władca (mowa o S. A. Poniatowskim). Wśród nich są: sprawiedliwość i wyrozumiałość wobec ludu, dodatkowo wykształcenie. Ponadto został wybrany z ludu, a nie pochodził z rodu królewskiego. Jak można zauważyć wskazane wady są w rzeczywistości zaletami, a satyra uderza nie w króla a w konserwatywnych Sarmatów, którzy kierują się prywatą i nie idą z postępem.

"Pijaństwo"

Autor w satyrze skupił się na pijaństwie, które dostrzegł wśród szlachty polskiej. Jeden z bohaterów opowiadał o imieninach swojej żony, które zgodnie z tradycją gościnności były mocno zakrapiane alkoholem. Kolejnego dnia, źle się czuł, więc szukał ulgi i lekarstwa. Sięgnął po wódkę z anyżówką, a potem pojawili się znajomi i zasiedli do obiadu, podczas którego dyskutowali na temat negatywnych skutków picia alkoholu. Mimo krytyki picia, sięgnięto po wino. Po kilku butelkach doszło do kłótni i bijatyki. Krasicki krytykuje tu nadużywanie alkoholu przez szlachtę, mimo że wiedziała ona o jego szkodliwych dla zdrowia skutkach.

Ignacy Krasicki

Satyry

„Żona modna”

Satyra ta krytykuje małżeństwo zawierane z uwagi na majątek. Krytyce poddaje także bezkrytyczne zapatrzenie w zagraniczne mody i ich przejmowanie. Pan Piotr poślubił kobietę z miasta. Kierował się jej urodą, miejskim pochodzeniem i zamożnością. Bardzo szybko okazało się, że nie będzie tak, jak sobie wymarzył. Musiał podpisać intercyzę i spełniać zachcianki małżonki. Bardzo szybko tracił pieniądze, a ostatecznie stracił dobytek w pożarze od fajerwerków podczas balu.

"Hymn do miłości ojczyzny"

Jest to utwór o charakterze patriotycznym, poświęcony tytułowej „miłości do ojczyzny”. Uczucie to jest zarezerwowane dla uczciwych i mądrych obywateli. Podmiot liryczny chwali poświęcenie na rzecz ojczystego kraju, podkreśla, że jest ono powinnością każdego obywatela. Miłość ta jest wręcz święta. Patriota to ktoś, kto jest gotowy ponieść największą cenę: „Byle cię można wspomóc, byle wspierać, Nie żał żyć w nędzy, nie żał i umierać!”.

Józef Wybicki

"Pieśń Legionów Polskich we Włoszech"

Utwór, jak tytuł wskazuje, powstał w czasie formowania Legionów Polskich we Włoszech i jest obecnie hymnem Polski. Miał nieść nadzieję na odzyskanie przez Polskę niepodległości. Głosił przekonanie, że dopóki naród polski istnieje, państwo także. Autor przytacza wydarzenia i postaci historyczne:

- kampanię Czarnieckiego w czasach „potopu szwedzkiego”
 - kampanię Napoleona Bonapartego
 - powstanie kościuszkowskie
-

Franciszek Karpiński

„Laura i Filon”

Jest to sielanka sentymentalna. Na plan pierwszy wysuwają się w utworze uczucia postaci, a ich świadkiem jest przyroda. Tytułowi bohaterowie umówili się pod jaworem. Filon się schował i czekał na ukochaną, chciał sprawdzić jej reakcję, gdy go nie będzie. Kiedy dziewczyna się pojawiła i nie było ukochanego, zdenerwowana rozbiła przyniesiony kosz z malinami i zniszczyła, przygotowany dla ukochanego, wieniec.

Zaczęła również podejrzewać Filona o zdradę. Wtedy mężczyzna wyszedł z ukrycia i zapewnił Laurę o szczerości swoich uczuć i wierności.

Kwestia Rzeczypospolitej

Stanisław Staszic

„Przestrogi dla Polski”

Autor apeluje o przeprowadzenie niezbędnych reform w kraju. Zwraca się do szlachty polskiej o uchwalenie nowej konstytucji, która uratuje kraj. Krytyce poddaje liberum veto i wskazuje na potrzebę przestrzegania praw, wobec których wszyscy są równi, także mieszczenie. Postuluje znieść pańszczyznę na rzecz czynszu i wzmocnić władzę sejmu. Krytykuje bezkrytyczne przyjmowanie obcych wzorów i oskarża o to magnaterię.

Julian Ursyn Niemcewicz

„Powrót poła”

Komedia polityczna, w której zostały poruszone ważne dla ówczesnej polityki kwestie: liberum veto oraz nadanie praw mieszczanom i chłopom. Autor zestawił dwa typy szlachciców: negatywnego Gadulskiego Starosty i pozytywnego Podkomorzego. W ten sposób chwalił: umiarkowane życie, przywiązanie do tradycji, służbę i oddanie ojczyźnie, honor oraz wartości chrześcijańskie. Wszystkie te cechy posiada Podkomorzy, a sprawując swój urząd, nie kieruje się zyskiem własnym.